

Meldingen van bijwerkingen na influenza- en pneumokokken- vaccinatie

Jaarrapport vaccinatiecampagne
seizoen 2024-2025

Inhoud

1 Inleiding	3
2 Spontane meldingen	5
3 Lareb Intensive Monitoring	17
4 Moeders van Morgen Lareb	22
5 Beschouwing	24
Referenties	25
Bijlagen	28

1 Inleiding

Via het Nationaal Programma Grieppreventie (NPG) worden jaarlijks influenzavaccinaties aangeboden aan personen met een verhoogde kans op complicaties bij infectie met het influenzavirus ('de griep'). Deze personen worden geselecteerd op basis van opgestelde selectiecriteria van het NPG [1]. Vanaf half oktober worden de meeste mensen gevaccineerd met het influenzavaccin, meestal via de huisartspraktijk of via een zorginstelling. Huisartsen selecteren ieder jaar de patiënten in hun praktijk die een medische indicatie hebben voor de influenzavaccinatie en mensen van 60 jaar en ouder [1].

Zwangere vrouwen zonder medische indicatie worden voorgelicht en doorverwezen door hun verloskundige of gynaecoloog naar de jeugdgezondheidszorg (JGZ) waar de influenzavaccinatie wordt toegediend [2]. Verder wordt door bedrijfsgeneeskundige diensten de influenzavaccinatie aangeboden aan zorgpersoneel buiten het NPG. Deze vaccins worden via de ziekenhuisapotheek zelf bij de groothandel ingekocht. Hierdoor kunnen er bij meldingen uit deze categorie naast Influvac Tetra® en Vaxigrip Tetra® ook mogelijk andere influenzavaccins zijn gebruikt.

Via het Nationaal Programma Pneumokokkenvaccinatie Volwassenen (NPPV) wordt de pneumokokkenvaccinatie jaarlijks aangeboden. De pneumokokkenvaccinatie wordt veelal tegelijkertijd met de influenzavaccinatiecampagne bij huisartspraktijken en zorginstellingen uitgevoerd. De Stichting NPG (SNPG) coördineert de gezamenlijke uitvoering hiervan. In het vaccinatiecampagne seizoen van 2024-2025 vormden 60- tot en met 63-jarigen (geboortedatum: 01-01-1961 tot en met 31-12-1964) de doelgroep binnen het NPPV [3]. Deze personen kwamen dit seizoen voor zowel de pneumokokken- als de influenzavaccinatie in aanmerking. Meestal werden beide vaccins tegelijk toegediend. Hierbij ging het om het influenzavaccin Influvac Tetra® 2024/2025 of Vaxigrip Tetra® 2024/2025 in combinatie met het pneumokokkenvaccin Pneumovax 23® [4-6].

Personen die om andere redenen een verhoogd risico lopen op een ernstige pneumokokkeninfectie kunnen op medische indicatie een pneumokokkenvaccinatie krijgen via hun behandelaar [7]. Zij vallen niet onder het NPPV waar de doelgroep alleen op basis van leeftijd is.

In dit rapport wordt geen onderscheid gemaakt tussen vaccinaties die via het NPG en NPPV gegeven worden of daarbuiten.

Veiligheidsbewaking

Na vaccinatie kunnen naast het gewenste effect, het opwekken van een adequate immuunrespons (afweerreactie), ook ongewenste verschijnselen optreden. Het is belangrijk dat de veiligheid van vaccins en de bijwerkingen die na vaccinatie optreden goed bewaakt worden en dat indien nodig tijdig actie wordt ondernomen.

De veiligheidsbewaking van vaccins is een taak van Bijwerkingencentrum Lareb. In het laatste kwartaal van 2024 zijn de influenzavaccins 2024/2025 en het 23-valente pneumokokkenvaccin vanuit de vaccinatiecampagne toegediend. Dit rapport geeft een overzicht van de spontane meldingen van vermoede bijwerkingen die zijn ontvangen na vaccinatie met (één van) deze vaccins in de periode van 1 oktober 2024 tot 1 maart 2025.

In de meldingen die Bijwerkingencentrum Lareb ontvangt, gaat het om het vermoeden van de melder dat de opgetreden klacht een bijwerking van de vaccinatie of het toegediende vaccin is. De gemelde bijwerkingen in dit rapport vallen daarmee onder de internationale definitie van een 'Adverse Event Following Immunization' (AEFI): een ongewenste gebeurtenis die optreedt na vaccinatie, waarbij er niet per se sprake is van een oorzakelijk verband met het gegeven vaccin [8].

Daarnaast nam een groep gevaccineerde personen deel aan Lareb Intensive Monitoring (LIM). Deze groep kreeg tot vier weken na de influenza- en/of pneumokokkenvaccinatie drie online vragenlijsten toegestuurd. In deze vragenlijsten werd naar eventuele bijwerkingen van het influenza- en/of pneumokokkenvaccin gevraagd en het beloop ervan. De gerapporteerde vermoede bijwerkingen van deze groep worden ook in dit rapport weergegeven.

Moeders van Morgen Lareb, het Nederlandse kenniscentrum op het gebied van geneesmiddelengebruik en vaccins bij een kindervens, tijdens de zwangerschap en tijdens de borstvoedingsperiode, heeft een lopend cohortonderzoek specifiek voor deze doelgroep. Zij onderzochten hiermee ook de mogelijke bijwerkingen van influenzavaccinatie bij zwangere vrouwen. Voor dit jaarrapport werden vrouwen die deelnamen aan Moeders van Morgen Lareb geïnccludeerd die zwanger waren in het influenzavaccinatie seizoen van 1 oktober 2024 tot en met 1 maart 2025 en waarvan bekend was of ze de influenzavaccinatie hadden ontvangen.

Werkwijze Bijwerkingencentrum Lareb

Opvallende meldingen, trends en patronen worden binnen Bijwerkingencentrum Lareb besproken. Tijdens dit overleg wordt besloten welke vermoede bijwerkingen nader geanalyseerd worden. Hierbij kan het gaan om potentieel nieuwe (onbekende) bijwerkingen, een nieuw aspect van een bekende bijwerking of een onverwacht hoog aantal meldingen van bepaalde bijwerkingen. Hierbij kan Lareb een beroep doen op de expertise van een klinisch netwerk met (medische) specialisten die werkzaam zijn in de praktijk.

Naar aanleiding van de resultaten van een analyse kan een zogenaamde signalering tot stand komen over een bijwerking. Deze signaleringen worden gerapporteerd aan de autoriteiten die belast zijn met de uitvoering van de programma's en de registratie van de vaccins die in Nederland worden gebruikt: het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en het College ter Beoordeling van Geneesmiddelen (CBG).

Bijwerkingencentrum Lareb is naast het meldcentrum ook het kenniscentrum van bijwerkingen. Op www.lareb.nl staat veel informatie over bekende en vermeende bijwerkingen van vaccins. In dit rapport zal hiernaar ook verwezen worden indien relevant.

2 Spontane meldingen

In de periode van 1 oktober 2024 tot 1 maart 2025 ontving Bijwerkingencentrum Lareb in totaal 1171 spontane meldingen van vermoede bijwerkingen na vaccinatie met een influenzavaccin en/of pneumokokkenvaccin gegeven tijdens het vaccinatiecampagne seizoen van 2024-2025 (Tabel 1). In het seizoen 2023-2024 ontving Lareb in totaal 1259 spontane meldingen na influenza- en/of pneumokokkenvaccinatie [9]. Ten opzichte van vorig seizoen is het aantal meldingen licht gedaald met 7,0%. Van de meldingen waren er in het huidige seizoen 480 (41,0%) na influenza-vaccinatie, 438 (37,4%) na pneumokokkenvaccinatie en 253 (21,6%) na gelijktijdige influenza- en pneumokokkenvaccinatie (Tabel 1).

Tabel 1: Aantal meldingen na influenza- en/of pneumokokkenvaccinatie

Gegeven vaccin(s)	Aantal meldingen
Influenzavaccin (niet gespecificeerd)	227
Influenzavaccin (niet gespecificeerd) + Pneumovax 23®	183
Vaxigrip Tetra®	114
Vaxigrip Tetra®+ Pneumovax 23®	43
Influvac Tetra®	139
Influvac Tetra®+ Pneumovax 23®	27
Pneumovax 23®	438
Totaal	1171

Bij 72 (6,1%) meldingen werd ook een andere vaccinatie opgegeven door de melder als mogelijke oorzaak voor het ontstaan van de vermoede bijwerking. Daar waar relevant voor analyses is rekening gehouden met het gegeven dat melders meerdere vaccins verdacht vonden voor het optreden van de vermoede bijwerking.

Vaccins

Tijdens de vaccinatiecampagne van 2024-2025 zijn in principe twee influenzavaccins toegediend: Influvac Tetra® of Vaxigrip Tetra®. Veruit de meeste personen worden bij de huisarts vanuit het NPG gevaccineerd. De huisarts en zorginstellingen worden bevoorrad door het RIVM met de voor dit programma ter beschikking gestelde vaccins. Dit seizoen zijn er ruim vier miljoen influenza- en pneumokokkenvaccins toegediend, waarvan 88% het influenzavaccin betrof [10]. Wanneer het aantal meldingen wordt uitgezet tegen het aantal vaccins dat dit seizoen is toegediend, komt het erop neer dat per 1000 gegeven vaccins minder dan één keer een melding van vermoede bijwerking(en) is gedaan. Dit is vergelijkbaar met vorig vaccinatie seizoen [9].

Wanneer in de initiële melding niet duidelijk was welk influenzavaccin was toegediend, werd (met toestemming van de melder) op basis van de ingevoerde huisartsenpraktijkgegevens achterhaald welke vaccin batches aan de betreffende praktijk ter beschikking zijn gesteld. Op basis van deze batchgegevens kon worden bepaald om welk merk influenzavaccin het ging (Influvac Tetra® of Vaxigrip Tetra®). Van alle meldingen werden er 48 (4,1%) door zorgverleners gedaan en 1123 (95,9%) door (naasten van) gevaccineerden. In het seizoen 2023-2024 waren

110 (8,7%) van de meldingen na influenza- en/of pneumokokkenvaccinatie afkomstig van zorgverleners [9]. De meeste personen ontvingen de influenzavaccinatie vanwege hun leeftijd (≥60 jaar). Daarnaast kregen veel personen de influenzavaccinatie vanwege hun medische indicatie, zoals het hebben van een luchtweg- of longaandoening, of vanuit hun werkgever, omdat ze in de gezondheidszorg werken (Tabel 2). Vorig seizoen (2023-2024) waren er 16 (1,3%) meldingen van zwangere vrouwen. Dit seizoen waren dit er 20 (1,7%).

Tabel 2: Gerapporteerde indicaties voor het ontvangen van de influenza- en/of pneumokokkenvaccinatie

Indicaties voor influenza- en/of pneumokokkenvaccinatie	Aantal meldingen*
Leeftijd van 60 jaar of ouder	824 (70,4%)
Luchtweg-/longaandoening	123 (10,5%)
Werkzaam in de gezondheidszorg	81 (6,9%)
(Chronische) hartaandoening	72 (6,1%)
Afweerstoornis	30 (2,6%)
Suikerziekte/diabetes type I en II	20 (1,7%)
Zwangerschap	20 (1,7%)
(Chronische) nierziekte	6 (0,5%)
Neurologische of neuromusculaire aandoening	5 (0,4%)
Ernstig overgewicht (morbide obesitas) BMI≥40	5 (0,4%)

*Per melding konden meerdere indicaties opgeven worden als reden voor het halen van de vaccinatie(s).

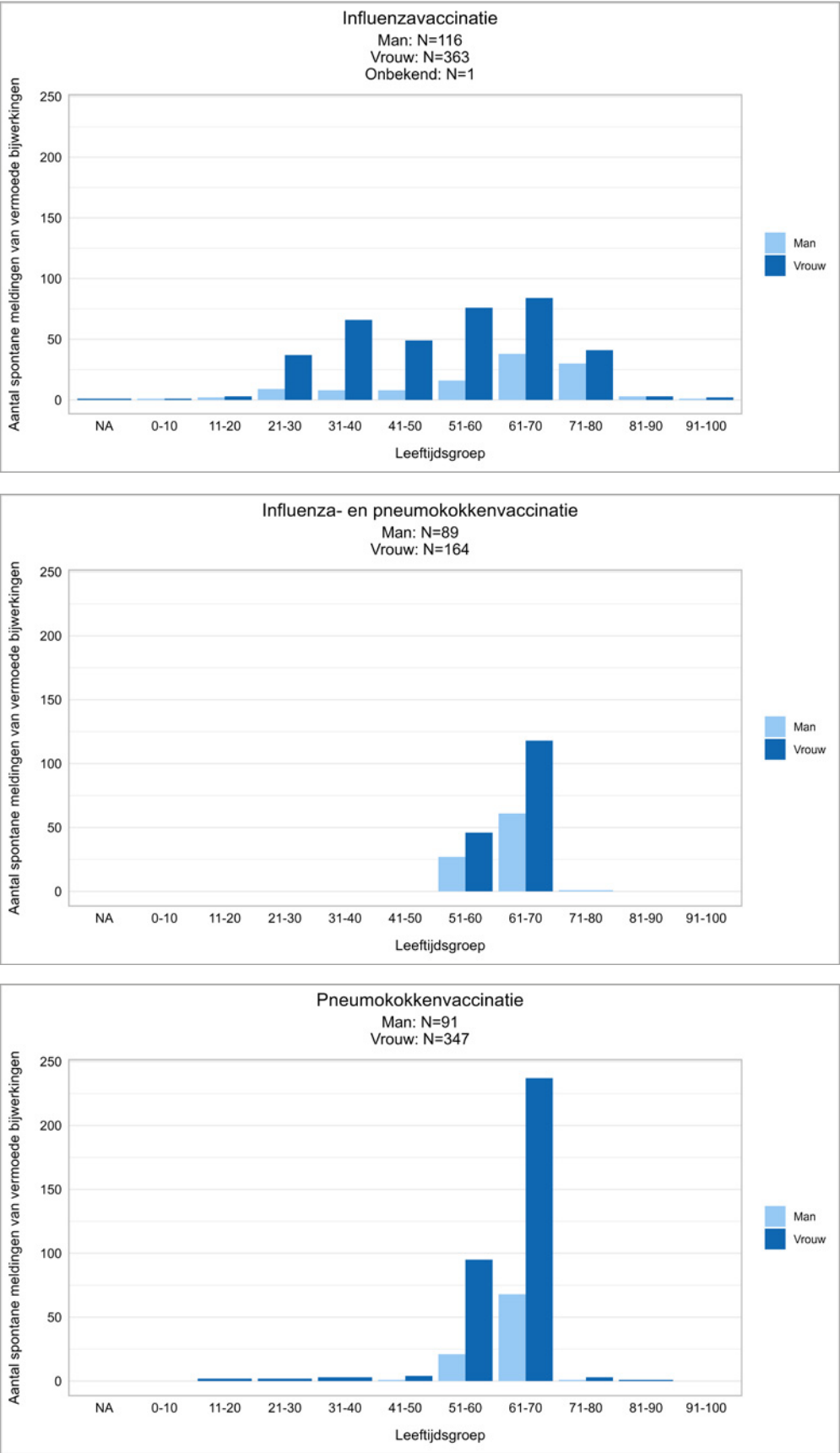
Tabel 3 laat zien dat er na influenzavaccinatie en de combinatie influenza- en pneumokokkenvaccinatie tot drie keer zoveel meldingen zijn gedaan van vermoede bijwerkingen bij gevaccineerde vrouwen ten opzichte van gevaccineerde mannen. Bij de pneumokokkenvaccinatie zijn er bijna vier keer zoveel meldingen gedaan van vermoede bijwerkingen bij gevaccineerde vrouwen ten opzichte van gevaccineerde mannen.

Tabel 3: Geslachtsverdeling gevaccineerde personen in de meldingen per vaccingroep

Vaccingroep	Gevaccineerde: man	Gevaccineerde: vrouw	Totaal
Influenzavaccinatie	116 (24,2%)	363 (75,8%)	479*
Influenza- en pneumokokkenvaccinatie	89 (35,2%)	164 (64,8%)	253
Pneumokokkenvaccinatie	91 (20,8%)	347 (79,2%)	438

*Onbekend geslacht in één melding.

In Figuur 1 wordt de leeftijds- en geslachtsverdeling getoond van de gevaccineerde personen waarover Lareb een melding heeft ontvangen. De leeftijd van de personen waarover vermoede bijwerkingen gemeld werden, lag tussen de 7 en 96 jaar. Te zien is dat de meldingen op de pneumokokkenvaccinatie, al dan niet in combinatie met de influenzavaccinatie, met name personen betreft tussen de 51 en 70 jaar. Dit is volgens verwachting, aangezien dit seizoen alleen de groep 60- tot en met 63-jarigen vanuit de huisarts een uitnodiging heeft ontvangen voor pneumokokkenvaccinatie. Aangezien er ook wordt gevaccineerd op medische indicatie, is het te verklaren dat Bijwerkingencentrum Lareb ook meldingen heeft ontvangen over personen buiten deze leeftijdscategorie.

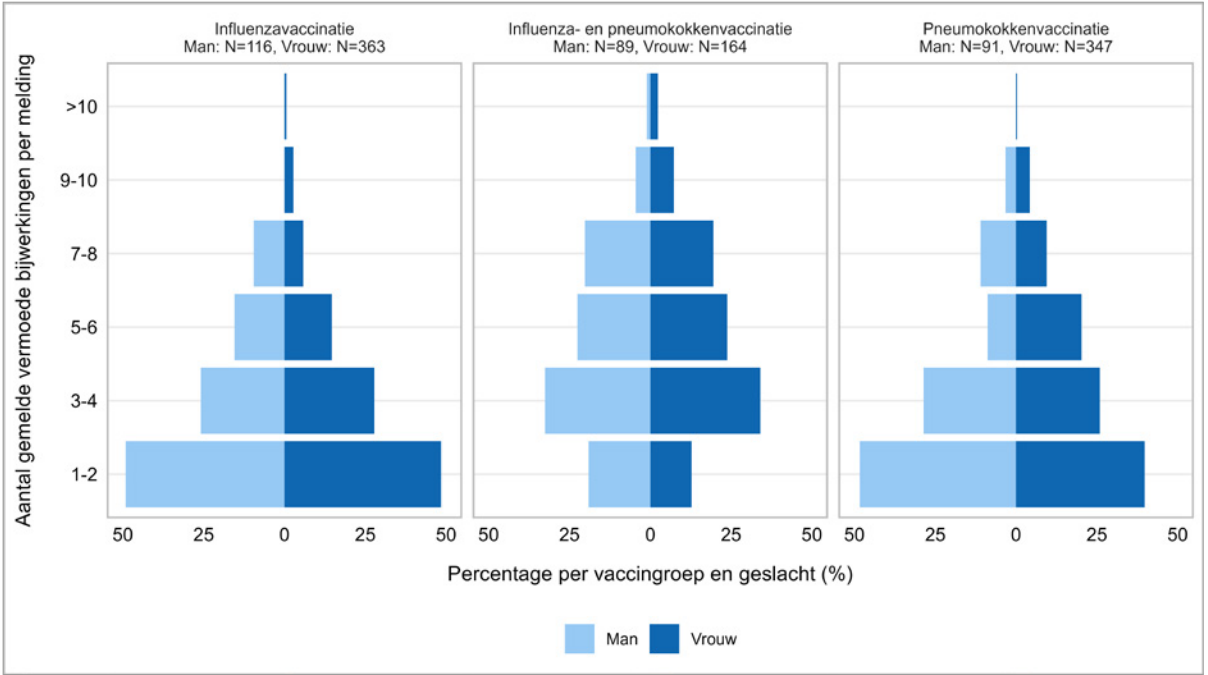

Figuur 1: Leeftijds- en geslachtsverdeling gevaccineerde personen in de meldingen per vaccingroep. Het geslacht was onbekend in één melding in de influenzavaccinatie groep.

Gemelde bijwerkingen

Per melding kunnen meerdere vermoede bijwerkingen gemeld worden. Om een beter beeld te krijgen van de mogelijke bijwerkingen die het vaakst gemeld worden, zijn alle reacties op de prikplaats, zoals roodheid, pijn of zwelling, samengevoegd als één prikplaatsreactie. Deze tellen hierdoor als één reactie in de genoemde en getoonde aantallen. In het seizoen 2024-2025 werden in totaal 4340 vermoede bijwerkingen gemeld. Het gaat om 1507 vermoede bijwerkingen na alleen influenzavaccinatie, 1253 vermoede bijwerkingen na toediening van zowel het pneumokokken- als het influenzavaccin, en om 1580 vermoede bijwerkingen na enkel pneumokokkenvaccinatie. Het aantal meldingen zegt echter niets over de kans op het optreden of krijgen van een bijwerking, of over hoe vaak een bijwerking optreedt.

Figuur 2 laat zien dat na vaccinatie met alleen het influenza- of alleen het pneumokokkenvaccin, in bijna de helft van de meldingen één tot twee bijwerkingen worden gemeld. Bij een combinatie van beide vaccins wordt in ongeveer één derde van de meldingen drie tot vier bijwerkingen gemeld en in één kwart van de meldingen vijf tot zes bijwerkingen.

Figuur 2: Aantal gemelde vermoede bijwerkingen per melding per vaccingroep en geslacht. Het geslacht was onbekend in één melding in de influenzavaccinatie groep.

Zowel na alleen influenza- of pneumokokkenvaccinatie, als na de combinatie van influenza- met pneumokokkenvaccinatie, zijn reacties op de prikplaats, klachten van niet lekker voelen, hoofdpijn, vermoeidheid, spierpijn en koude rillingen het meest gemeld. De top 10 van de meest gemelde vermoede bijwerkingen per vaccingroep is weergegeven in Tabel 4. Een overzicht van alle gemelde vermoede bijwerkingen staat weergegeven in [Bijlage 1](#) (Tabel S1-S3). Tabel 4 laat zien dat prikplaatsreacties zijn gemeld in 200 (41,7%) meldingen na alleen influenzavaccinatie en in 343 (78,3%) meldingen na alleen pneumokokkenvaccinatie.

Tabel 4: De top 10 meest gemelde vermoede bijwerkingen na influenza- en/of pneumokokkenvaccinatie

	Influenzavaccinatie	Aantal keer gemeld	% vermoede bijwerking van totaal aantal meldingen na influenzavaccinatie (n=480)
1.	Prikplaatsreactie	200	41,7
2.	Niet lekker voelen	172	35,8
3.	Spierpijn	154	32,1
4.	Hoofdpijn	150	31,2
5.	Vermoeidheid	143	29,8
6.	Koude rillingen	92	19,2
7.	Misselijkheid	80	16,7
8.	Gewrichtspijn	74	15,4
9.	Koorts	60	12,5
10.	Diarree	27	5,6

	Influenza- en pneumokokkenvaccinatie	Aantal keer gemeld	% vermoede bijwerking van totaal aantal meldingen na influenza- en pneumokokkenvaccinatie (n=253)
1.	Prikplaatsreactie	165	65,2
2.	Niet lekker voelen	158	62,5
3.	Hoofdpijn	145	57,3
4.	Spierpijn	144	56,9
5.	Vermoeidheid	131	51,8
6.	Koude rillingen	110	43,5
7.	Koorts	85	33,6
8.	Misselijkheid	69	27,3
9.	Gewrichtspijn	49	19,4
10.	Verhoging lichaamstemperatuur	24	9,5

	Pneumokokkenvaccinatie	Aantal keer gemeld	% vermoede bijwerking van totaal aantal meldingen na pneumokokkenvaccinatie (n=438)
1.	Prikplaatsreactie	343	78,3
2.	Spierpijn	192	43,8
3.	Niet lekker voelen	184	42,0
4.	Hoofdpijn	131	29,9
5.	Koude rillingen	126	28,8
	Vermoeidheid	126	28,8
7.	Koorts	95	21,7
8.	Gewrichtspijn	77	17,6
9.	Misselijkheid	68	15,5
10.	Verhoging lichaamstemperatuur	28	6,4
	Pijn in ledemaat	28	6,4

Tabel 5: De 10 meest gemelde prikplaatsreacties na influenza- en/of pneumokokkenvaccinatie

Influenzavaccinatie		Aantal keer gemeld	% vermoede bijwerking van totaal aantal meldingen na influenzavaccinatie (n=480)
1.	Roodheid rond/op prikplaats	147	30,6
2.	Zwelling rond/op prikplaats	133	27,7
3.	Ontsteking rond/op prikplaats	132	27,5
4.	Pijn rond/op prikplaats	125	26,0
5.	Warmte rond/op prikplaats	122	25,4
6.	Jeuk rond/op prikplaats	80	16,7
7.	Uitgebreide zwelling gevaccineerde ledemaat	21	4,4
8.	Blauwe plek rond/op prikplaats	16	3,3
9.	Vergrote lymfeklier in oksel prikzijde	9	1,9
10.	Blaasjes rond/op prikplaats	2	0,4
Influenza- en pneumokokkenvaccinatie		Aantal keer gemeld	% vermoede bijwerking van totaal aantal meldingen na influenza- en pneumokokkenvaccinatie (n=253)
1.	Pijn rond/op prikplaats	140	55,3
2.	Roodheid rond/op prikplaats	107	42,3
	Zwelling rond/op prikplaats	107	42,3
4.	Warmte rond/op prikplaats	95	37,5
5.	Ontsteking rond/op prikplaats	92	36,4
6.	Uitgebreide zwelling gevaccineerde ledemaat	32	12,6
7.	Jeuk rond/op prikplaats	20	7,9
8.	Vergrote lymfeklier in oksel prikzijde	12	4,7
9.	Blauwe plek rond/op prikplaats	7	2,8
10.	Stijfheid of beurs gevoel op prikplaats	3	1,2
	Verharding rond/op prikplaats	3	1,2
Pneumokokkenvaccinatie		Aantal keer gemeld	% vermoede bijwerking van totaal aantal meldingen na pneumokokkenvaccinatie (n=438)
1.	Pijn rond/op prikplaats	278	63,5
2.	Roodheid rond/op prikplaats	250	57,1
3.	Zwelling rond/op prikplaats	242	55,3
4.	Warmte rond/op prikplaats	229	52,3
5.	Ontsteking rond/op prikplaats	163	37,2
6.	Uitgebreide zwelling gevaccineerde ledemaat	123	28,1
7.	Jeuk rond/op prikplaats	64	14,6
8.	Blauwe plek rond/op prikplaats	21	4,8
	Vergrote lymfeklier in oksel prikzijde	21	4,8
10.	Stijfheid of beurs gevoel op prikplaats	5	1,1
	Verharding rond/op prikplaats	5	1,1
	Rode, pijnlijke streep vanaf prikplaats	5	1,1

In Tabel 5 zijn de prikplaatsreacties uitgesplitst en worden de 10 meest gemelde lokale reacties per vaccingroep weergegeven. In meldingen over de pneumokokkenvaccinatie, al dan niet in combinatie met de influenzavaccinatie, zijn de gemelde lokale reacties vergelijkbaar. Pijn op of rond de prikplaats wordt in deze vaccingroepen het vaakst gemeld. Een prikplaatsontsteking is een combinatie van verschillende symptomen, inclusief minimaal twee van de volgende symptomen: roodheid, zwelling, pijn en/of warmte op de plaats waar de vaccinatie is gezet. Deze lokale reactie werd in één derde van alle meldingen gemeld. Bij een uitgebreide zwelling van de gevaccineerde ledemaat loopt de roodheid en/of zwelling over de schouder, elleboog, heup of knie heen. Deze reactie werd 21 (4,4%) keer gemeld na influenzavaccinatie, 32 (12,6%) keer na influenzavaccinatie in combinatie met pneumokokkenvaccinatie en 123 (28,1%) keer na alleen pneumokokkenvaccinatie.

Ernstige meldingen

Van de 1171 meldingen waren er 19 (1,6%) ernstig volgens de criteria van de ‘Council for International Organizations of Medical Sciences’ (CIOMS): het internationaal samenwerkingsverband van autoriteiten, fabrikanten en de ‘World Health Organization’ (WHO) rondom vaccinaties [11]. Het aantal ernstige meldingen in het vaccinatiecampagneseizoen van 2023-2024 betrof 17 (1,4%) [9].

In Tabel 6 is te zien dat het percentage van de gemelde bijwerkingen die als ernstig is geclassificeerd het hoogst was na enkel influenzavaccinatie.

Tabel 6: Ernstige meldingen na influenza- en/of pneumokokkenvaccinatie

Vaccingroep	Aantal ernstige meldingen (% van totaal aantal meldingen per vaccingroep)
Influenzavaccinatie	12 (2,5%)
Influenza- en pneumokokkenvaccinatie	3 (1,2%)
Pneumokokkenvaccinatie	4 (0,9%)
Totaal	19 (1,6%)

In een melding die als ernstig is geduid, kunnen meerdere bijwerkingen gemeld zijn. De ernst wordt aangegeven op het niveau van de melding. Een melding kan dus zowel een ernstige als een niet-ernstige bijwerking omvatten die zijn opgetreden bij dezelfde persoon. Ook kan een melding voldoen aan meerdere CIOMS-criteria, bijvoorbeeld (verlenging van) een ziekenhuisopname en overlijden.

Hieronder worden de ernstige meldingen kort beschreven en toegelicht. De meldingen zijn ernstig omdat in de melding is aangegeven dat de vermoede bijwerking heeft geleid tot (verlenging van) ziekenhuisopname, blijvende invaliditeit/arbeidsongeschiktheid, een levensbedreigende situatie of overlijden. Ook kan de melder aangeven dat de melding ernstig is op basis van de aard van de klacht. In sommige meldingen werd naast het influenza- of pneumokokkenvaccin ook een ander vaccin gerapporteerd als verdacht vaccin voor het optreden van de bijwerking. Deze meldingen worden ook meegenomen in de bespreking.

Onverwacht overlijden

Drie meldingen van onverwacht overlijden werden ontvangen.

Een vrouw tussen de 90 en 100 jaar overleed dertien dagen na toediening van een influenza-vaccin (merknaam onbekend). Mevrouw was bekend met epilepsie, een aortaklepstenose en een aorta aneurysma. Ook heeft ze ooit een hartinfarct gehad. Ten tijde van de vaccinatie was de vrouw niet lekker met klachten van benauwdheid en meer onrust in het lijf. Tien dagen na de vaccinatie ontwikkelde zij griepachtige klachten, spierpijn en voelde zij zich beroerd. Er is toen atriumfibrilleren vastgesteld, welke mogelijk al voor de vaccinatie aanwezig was. Drie dagen later is mevrouw overleden. De doodsoorzaak is niet bekend en er is geen autopsie verricht.

De tweede melding betreft een man tussen de 80 en 90 jaar oud, die één dag na toediening van Influvac Tetra® 2024/2025 overleed. Meneer was bekend met een aortaklepstenose. In de week voorafgaand aan de vaccinatie heeft hij eenmalig aangegeven kortdurend pijn op de borst te hebben gehad. Op de dag van de vaccinatie heeft meneer geen klachten geuit. De doodsoorzaak is onbekend, mogelijk cardiaal. Er is geen autopsie uitgevoerd.

De derde melding betreft een vrouw tussen de 60 en 70 jaar, die twaalf dagen na toediening van Vaxigrip Tetra® 2024/2025 overleed. Mevrouw was bekend met obesitas en hoog cholesterol. Elf dagen na vaccinatie kreeg zij een hartstilstand bij longembolieën (veroorzaakt door trombose) en werd zij na reanimatie opgenomen in het ziekenhuis. Een dag later is mevrouw overleden aan de longembolieën.

Trombose is geen bekende bijwerking van het influenzavaccin Vaxigrip Tetra® 2024/2025 [6].

[Lees hier meer over trombose na vaccinatie](#)

Intra-uteriene vruchtdood

Bijwerkingencentrum Lareb ontving dit seizoen één ernstige melding van een intra-uteriene vruchtdood (IUVD) na vaccinatie tijdens de zwangerschap met het influenzavaccin Influvac Tetra® 2024/2025 en het difterie, kinkhoest en tetanus (DKT) vaccin Boostrix®. De vrouw kreeg de vaccinaties toegediend bij een zwangerschapsduur van 28 weken en 3 dagen. Twee dagen later voelde de vrouw geen kindsbewegingen meer. De daaropvolgende dag werd een IUVD vastgesteld met een flinke afname van de hoeveelheid vruchtwater. Prenatale screening en echo's, inclusief 20-wekenecho, waren normaal. Het is onbekend of er autopsie is verricht.

In de wetenschappelijke literatuur wordt geen verband gezien tussen IUVD en de influenza- en/of DKT-vaccinatie [5, 12-15].

[Lees hier meer over influenzavaccinatie tijdens de zwangerschap](#)
[Lees hier meer over DKT-vaccinatie tijdens de zwangerschap](#)

Hartklachten

Bijwerkingencentrum Lareb ontving dit seizoen één ernstige melding van een hartstilstand één dag na toediening van het influenzavaccin Vaxigrip Tetra® 2024/2025 bij een man tussen de 60 en 70 jaar oud. Beeldvormende onderzoeken lieten vernauwingen van de drie kransslagaders zien en oud littekenweefsel. Meneer is geopereerd.

Hartklachten zijn geen bekende bijwerking van het influenzavaccin Vaxigrip Tetra® 2024/2025 [6]. Onderzoek laat geen aanwijzingen zien dat influenzavaccins hartklachten kunnen veroorzaken. Sommige onderzoeken laten zien dat deze vaccinaties juist beschermen tegen complicaties van griep bij bepaalde hartaandoeningen [16-18].

Beroerte

Bijwerkingencentrum Lareb ontving dit seizoen drie ernstige meldingen van vormen van een beroerte.

Eén melding betreft een man tussen de 60 en 70 jaar met een 'transient ischemic attack' (TIA) 22 uur na toediening van het pneumokokkenvaccin Pneumovax 23® en 14 dagen na toediening van het coronavaccin Pfizer JN.1. Onderzoek heeft later uitgewezen dat meneer atriumfibrilleren heeft, waarvoor hij een elektrische cardioversie heeft ondergaan.

In de andere twee meldingen betreft het een herseninfarct bij vrouwen tussen de 60 en 70 jaar. De ene vrouw kreeg één dag na toediening van het influenzavaccin Vaxigrip Tetra® 2024/2025 een hersenstaminfarct. De andere vrouw kreeg 4 dagen na toediening van het influenzavaccin Influvac Tetra® 2024/2025 en 57 uur na toediening van het coronavaccin Pfizer JN.1 een herseninfarct.

Een hersen(stam)infarct of TIA is geen bekende bijwerking van het pneumokokkenvaccin Pneumovax 23®, de influenzavaccins Vaxigrip Tetra® 2024/2025 en Influvac Tetra® 2024/2025 of het coronavaccin Pfizer JN.1 [4-6, 19].

Guillain-Barré syndroom

Bijwerkingencentrum Lareb ontving dit seizoen één ernstige melding van het Guillain-Barré syndroom bij een man tussen de 60 en 70 jaar één week na toediening van het pneumokokkenvaccin Pneumovax 23® en influenzavaccin Vaxigrip Tetra® 2024/2025.

Het Guillain-Barré syndroom is een bekende bijwerking van Pneumovax 23® en Vaxigrip Tetra® 2024/2025 [4, 6].

[Lees hier meer over het Guillain-Barré syndroom na vaccinatie](#)

Immuun trombocytopenie

Bijwerkingencentrum Lareb ontving dit seizoen één ernstige melding van een immuun trombocytopenie bij een vrouw tussen de 40 en 50 jaar. Zij kreeg 38 dagen na toediening van het influenzavaccin Influvac Tetra® 2024/2025 last van puntbloedingen, tandvleesbloeding en een hevige menstruatie.

Immuun trombocytopenie is geen bekende bijwerking van het influenzavaccin Influvac Tetra® 2024/2025. Voorbijgaande trombocytopenie is wel een bekende bijwerking [5]. Het is niet bekend hoe vaak dit voorkomt na toediening.

[Lees hier meer over immuun trombocytopenie na vaccinatie](#)

Auto-immuun hemolytische anemie

Bijwerkingencentrum Lareb ontving dit seizoen één ernstige melding van auto-immuun hemolytische anemie (AIHA) drie dagen na toediening van het influenzavaccin Vaxigrip Tetra® 2024/2025 en het pneumokokkenvaccin Pneumovax 23®. De vrouw, tussen de 50 en 60 jaar, ging naar het ziekenhuis wegens donkere urine en koorts. Daarnaast was zij licht verkouden en was zij in de twee weken voorafgaand aan de vaccinaties ziek zonder koorts.

AIHA is geen bekende bijwerking van Vaxigrip Tetra® 2024/2025 en Pneumovax 23® [4, 6]. Hemolytische anemie is wel een bekende bijwerking van Pneumovax 23®. In de literatuur worden wel enkele gevallen van AIHA na influenza- en/of pneumokokkenvaccinatie beschreven [20-22].

Bij AIHA breekt het afweersysteem de rode bloedcellen in het lichaam af, waardoor bloedarmoede (anemie) ontstaat. Dit kan voorkomen zonder onderliggende oorzaak, maar kan ook ontstaan na een virusinfectie of bij mensen met een auto-immuunziekte of kwaadaardige bloedziekte [23].

Angio-oedeem

Bijwerkingencentrum Lareb ontving dit seizoen één ernstige melding van mogelijk angio-oedeem één minuut na toediening van Pneumovax 23®. De vrouw, tussen de 20 en 30 jaar oud, kreeg het gevoel van een dikke keel met moeite om te slikken en een rood gelaat. De ademhaling was normaal. De klachten waren na vijftien minuten vanzelf over. Het is onduidelijk of er in deze melding sprake was van angio-oedeem.

Angio-oedeem is een bekende bijwerking van Pneumovax 23® [4]. Het kan een uiting zijn van een allergische reactie.

[Lees hier meer over allergische reactie en vaccinatie](#)

Aangezichtsverlamming van Bell

Bijwerkingencentrum Lareb ontving dit seizoen één ernstige melding van een eenzijdige aangezichtsverlamming tweeënhalf uur na toediening van een influenzavaccin (merknaam niet bekend) en het coronavaccin Pfizer JN.1 bij een vrouw tussen de 40 en 50 jaar oud.

Een aangezichtsverlamming van Bell (acute perifere gelaatsparalyse) is een bekende bijwerking van het coronavaccin Pfizer JN.1 [19]. Het is geen bekende bijwerking van de influenzavaccins Influvac Tetra® 2024/2025 en Vaxigrip Tetra® 2024/2025 [5, 6].

[Lees hier meer over aangezichtsverlamming na vaccinatie](#)

Paresthesie

Bijwerkingencentrum Lareb ontving dit seizoen één ernstige melding van paresthesie zeven uur na toediening van het influenzavaccin (merknaam onbekend) bij een vrouw tussen de 60 en 70 jaar oud. Zij werd opgenomen in het ziekenhuis met tintelingen in de linkerarm en het linkerbeen. Het neurologisch onderzoek was normaal.

Paresthesie is een bekende bijwerking van Influvac Tetra® 2024/2025 en Vaxigrip Tetra® 2024/2025 [5, 6].

Langdurige schouderklachten

Bijwerkingencentrum Lareb ontving dit seizoen één ernstige melding van langdurige schouderklachten twee dagen na toediening van het influenzavaccin Vaxigrip Tetra® 2024/2025 bij een vrouw tussen de 70 en 80 jaar. Dit wordt ook wel 'shoulder injury related to vaccine administration' (SIRVA) genoemd.

SIRVA staat niet in de bijsluiter van Vaxigrip Tetra® 2024/2025 [6]. Het wordt veroorzaakt door onjuiste toediening van een vaccin buiten de spier in de bovenarm. Hierdoor kan een ontsteking in de schouder ontstaan [24].

[Lees hier meer over langdurige schouderklachten na vaccinatie](#)

Overige ernstige meldingen

Bijwerkingencentrum Lareb ontving dit seizoen vier overige ernstige bijwerkingen die één keer gemeld zijn.

Dit betreft een toename van chronische inflammatoire demyeliniserende polyneuropathie (CIDP) bij een man tussen de 60 en 70 jaar. De klachten ontstonden drie dagen na toediening van een influenzavaccin (merknaam onbekend) en Pneumovax 23®.

De tweede melding betreft een toename van post-covid klachten bij een vrouw tussen de 40 en 50 jaar oud, vier dagen na toediening van Influvac Tetra® 2024/2025.

De derde melding betreft een vrouw tussen de 60 en 70 jaar die twaalf uur na toediening van Pneumovax 23® lymfoedeem kreeg in de gevaccineerde arm. In het verleden is bij deze arm een okselkliertoilet verricht.

De vierde melding betreft een man tussen de 60 en 70 jaar oud met neuralgische amyotrofie één week na toediening van Pneumovax 23®.

Toename van CIDP, toename van post-covid klachten, lymfoedeem en neuralgische amyotrofie zijn geen bekende bijwerkingen van Influvac Tetra® 2024/2025, Vaxigrip Tetra® 2024/2025 of Pneumovax 23® [4-6].

[Lees hier meer over neuralgische amyotrofie na vaccinatie](#)

3 Lareb Intensive Monitoring

Lareb Intensive Monitoring (LIM) is een studie waarbij gebruikers van geneesmiddelen of vaccins gedurende een langere periode worden gevolgd. Met behulp van gestructureerde vragenlijsten wordt hun ervaring met het betreffende geneesmiddel of vaccin in kaart gebracht. Sinds 2013 wordt dit online onderzoek jaarlijks herhaald bij personen die gevaccineerd zijn met een influenzavaccin. Vanaf 2020 worden ook de leeftijdsgroepen die in aanmerking komen voor de pneumokokkenvaccinatie meegenomen in dit onderzoek.

Deelnemers kunnen zich hiervoor aanmelden via de [website van de studie](#) tot de zesde dag na vaccinatie. Na registratie krijgen deelnemers op dag 7, 15 en 30 na vaccinatie een vragenlijst toegestuurd. In deze vragenlijst wordt gevraagd naar de indicatie voor de vaccinatie, de relevante medische voorgeschiedenis en medicijngebruik. Ook kunnen deelnemers eventuele bijwerkingen rapporteren, waarna het beloop van de bijwerking en de belasting van de bijwerking op de deelnemer wordt uitgevraagd. Met de informatie die via dit onderzoek wordt verkregen, wordt meer kennis gegenereerd over het optreden van bijwerkingen, de aard van de klachten, het beloop, mogelijke risicofactoren, behandeling en de impact van bijwerkingen op het dagelijks leven.

In het vaccinatiecampagne seizoen van 2024-2025 meldden 441 deelnemers zich aan waarvan 348 deelnemers minimaal één vragenlijst over klachten na vaccinatie hebben ingevuld. Van de deelnemers waren er 103 (29,6%) man en 245 (70,4%) vrouw.

Van de 348 deelnemers ontvingen 209 (60,0%) alleen een influenzavaccinatie, 130 (37,4%) een influenza- en pneumokokkenvaccinatie en 9 (2,6%) alleen een pneumokokkenvaccinatie.

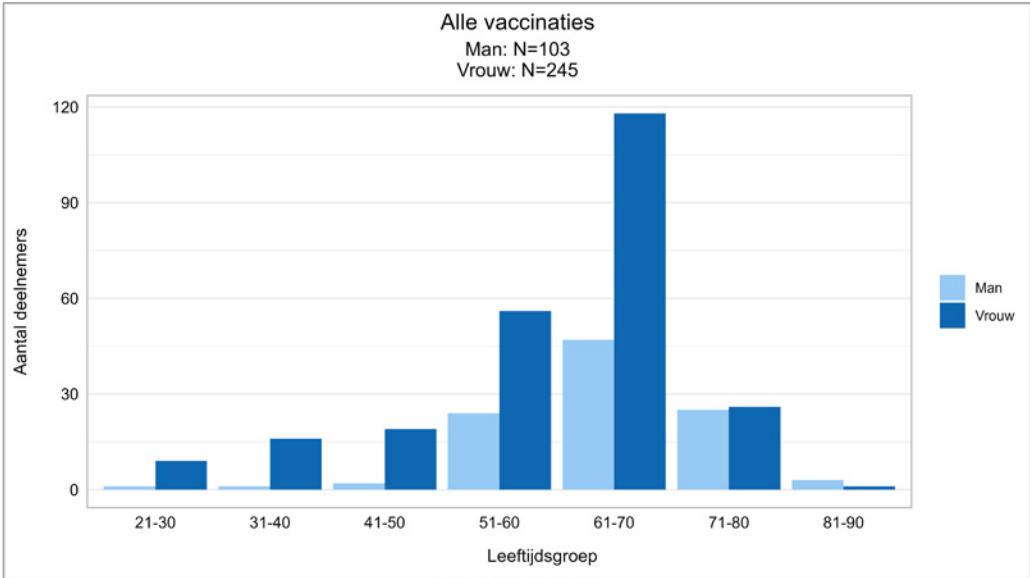
Net zoals bij de spontane meldingen ontvingen de meeste deelnemers de influenzavaccinatie vanwege hun leeftijd (≥60 jaar). Daarnaast kregen veel deelnemers de influenzavaccinatie omdat zij een luchtweg-/long- en/of hartaandoening hebben (Tabel 7).

Tabel 7: Gerapporteerde indicaties (n≥5) voor het ontvangen van de influenza- en/of pneumokokkenvaccinatie van deelnemers LIM studie

Indicaties*	Influenzavaccinatie	Pneumokokkenvaccinatie
Leeftijd van 60 jaar of ouder	244	133
Luchtweg-/longaandoening	65	-
(Chronische) hartaandoening	44	-
Werkzaam in de gezondheidszorg	28	-
Afweerstoornis	26	-
Suikerziekte/diabetes type I en II	20	-
(Chronische) nierziekte	6	-
Ernstig overgewicht (morbide obesitas) BMI≥40	6	-
Neurologische of neuromusculaire aandoening	5	-

*Deelnemers konden meerdere indicaties opgeven als reden voor het halen van de vaccinatie(s).

Deelnemers waren tussen de 22 en 89 jaar oud (Figuur 3), met een mediane leeftijd van 62 jaar. Alle deelnemers die een pneumokokkenvaccinatie, al dan niet in combinatie met een influenza-vaccinatie ontvingen, waren tussen de 40 en 74 jaar oud.

Figuur 3: Leeftijds- en geslachtsverdeling van deelnemers LIM studie

De meeste deelnemers (76,7%)ervaarden één of meer vermoede bijwerking(en) (Tabel 8). In totaal werden er 616 vermoede bijwerkingen gerapporteerd. Van de deelnemers die alleen een influenzavaccinatie ontvingen, rapporteerden 145 (69,4%) deelnemers ten minste één vermoede bijwerking. Van de 9 deelnemers die alleen een pneumokokkenvaccinatie ontvingen, ervaarden 4 (44,4%) ten minste één vermoede bijwerking. Er waren 130 deelnemers die een influenza- en pneumokokkenvaccinatie ontvingen, waarvan 118 (90,8%) aangaven ten minste één vermoede bijwerking te hebben ervaren (Tabel 8).

Tabel 8: Deelnemers met gerapporteerde bijwerkingen per vaccingroep in LIM studie

Vaccingroep	Totaal aantal deelnemers	Deelnemers met één of meer bijwerkingen	Totaal aantal bijwerkingen
Influenzavaccinatie	209	145 (69,4%)	316
Influenza- en pneumokokkenvaccinatie	130	118 (90,8%)	292
Pneumokokkenvaccinatie	9	4 (44,4%)	8
Totaal	348	267 (76,7%)	616

Vrouwelijke deelnemers rapporteerden 1,3 keer vaker een vermoede bijwerking dan mannen. Van de 245 vrouwelijke deelnemers ervaarden 201 ten minste één vermoede bijwerking. Bij de mannen was dit het geval bij 66 van de 103 deelnemers (Tabel 9). Na de toegediende influenza- en/of pneumokokkenvaccinatie ervaarde 18,0% van de vrouwen en 35,9% van de mannen geen bijwerking.

Tabel 9: Aantal LIM deelnemers met ten minste één gerapporteerde bijwerking uitgezet naar geslacht en vaccingroep

Vaccingroep	Ten minste één bijwerking man	Ten minste één bijwerking vrouw
Influenzavaccinatie	31 (50,8%)	114 (77,0%)
Influenza- en pneumokokkenvaccinatie	34 (89,5%)	84 (91,3%)
Pneumokokkenvaccinatie	1 (25,0%)	3 (60,0%)
Totaal	66 (64,1%)	201 (82,0%)

Van de 616 gerapporteerde vermoede bijwerkingen werden er 489 door vrouwen en 127 door mannen gemeld (Tabel 10). In iedere vaccingroep werden prikplaatsreacties het meest gerapporteerd als bijwerking (Tabel 11). Een overzicht van alle gerapporteerde klachten is weer-gegeven in [Bijlage 2](#) (Tabel S4-S6).

Tabel 10: Totaal aantal gerapporteerde vermoede bijwerkingen uitgezet naar vaccingroep en geslacht van deelnemers LIM studie

Vaccingroep	Totaal aantal bijwerkingen man	Totaal aantal bijwerkingen vrouw	Totaal aantal bijwerkingen
Influenzavaccinatie	59	257	316
Influenza- en pneumokokkenvaccinatie	67	225	292
Pneumokokkenvaccinatie	1	7	8
Totaal	127	489	616

Tabel 11: De 10 meest gerapporteerde vermoede bijwerkingen na influenza- en/of pneumokokkenvaccinatie door deelnemers LIM studie

	Influenzavaccinatie	Aantal meldingen	% van totaal aantal deelnemers met influenzavaccinatie (n=209)
1.	Prikplaatsreactie	95	45,5
2.	Hoofdpijn	24	11,5
3.	Vermoeidheid	20	9,6
4.	Spierpijn	17	8,1
5.	Koorts	14	6,7
6.	Diarree	11	5,3
7.	Misselijkheid	10	4,8
8.	Keelpijn	9	4,3
	Niet lekker voelen	9	4,3
	Verhoging lichaamstemperatuur	9	4,3
	Verkoudheid	9	4,3
	Influenza- en pneumokokkenvaccinatie	Aantal meldingen	% van totaal aantal deelnemers met influenza- en pneumokokkenvaccinatie (n=130)
1.	Prikplaatsreactie	97	74,6
2.	Hoofdpijn	19	14,6
3.	Koorts	15	11,5
	Vermoeidheid	15	11,5
5.	Spierpijn	12	9,2
6.	Griepachtige klachten	10	7,7
7.	Niet lekker voelen	9	6,9
8.	Verhoging lichaamstemperatuur	8	6,2
9.	Moeite met bewegen gevaccineerde ledemaat	7	5,4
	Pijn in ledemaat	7	5,4
	Pneumokokkenvaccinatie	Aantal meldingen	% van totaal aantal deelnemers met pneumokokkenvaccinatie (n=9)
1.	Prikplaatsreactie	2	22,2
	Verkoudheid	2	22,2
3.	Benauwd/kortademig	1	11,1
	Koude rillingen	1	11,1
	Moeite met bewegen gevaccineerde ledemaat	1	11,1
	Slijmbeursontsteking	1	11,1

Van de groep deelnemers die zowel een influenza- als pneumokokkenvaccinatie ontvingen (n=130), werden prikplaatsreacties iets vaker aan de kant van de pneumokokkenvaccinatie gemeld dan aan de kant van de influenzavaccinatie (Tabel 12). In de LIM vragenlijsten werd er expliciet gevraagd in welke arm beide vaccins zijn toegediend.

Tabel 12: Prikplaatsreacties bij deelnemers LIM studie die zowel de influenza- als pneumokokkenvaccinatie ontvingen

Prikplaatsreactie	Influenza- vaccinatie	Pneumokokken- vaccinatie	Geen vermelding	Totaal
Pijn rond/op prikplaats	48 (36,9%)	59 (45,4%)	5 (3,8%)	112 (86,2%)
Ontsteking rond/op prikplaats	26 (20,0%)	21 (16,2%)	1 (0,8%)	48 (36,9%)
Zwelling rond/op prikplaats	21 (16,2%)	18 (13,8%)	2 (1,5%)	41 (31,5%)
Warmte rond/op prikplaats	17 (13,1%)	19 (14,6%)	2 (1,5%)	38 (29,2%)
Roodheid rond/op prikplaats	18 (13,8%)	16 (12,3%)	1 (0,8%)	35 (26,9%)
Jeuk rond/op prikplaats	7 (5,4%)	9 (6,9%)	1 (0,8%)	17 (13,1%)
Blauwe plek rond/op prikplaats	6 (4,6%)	7 (5,4%)	-	13 (10,0%)
Uitgebreide zwelling gevaccineerde ledemaat	2 (1,5%)	5 (3,8%)	-	7 (5,4%)
Stijfheid of beurs gevoel op prikplaats	-	2 (1,5%)	1 (0,8%)	3 (2,3%)
Rode, pijnlijke streep vanaf prikplaats	-	1 (0,8%)	1 (0,8%)	2 (1,5%)
Bloeden uit prikplaats	1 (0,8%)	-	-	1 (0,8%)
Vergrote lymfeklier in oksel prikzijde	-	1 (0,8%)	-	1 (0,8%)
Vochtophoping rond/op prikplaats	-	1 (0,8%)	-	1 (0,8%)
Totaal	146	159	14	319

Alle percentages zijn berekend ten opzichte van het totale aantal deelnemers die zowel influenza- als pneumokokkenvaccinatie ontvingen (n=130)

4 Moeders van Morgen Lareb

Voor dit jaarrapport werden vrouwen die deelnamen aan Moeders van Morgen Lareb geïncludeerd die zwanger waren in het influenzavaccinatieseizoen van 1 oktober 2024 tot en met 1 maart 2025. Dit waren in totaal 2728 vrouwen. Hiervan gaven 302 (11,1%) vrouwen op een influenzavaccinatie te hebben gehad, waarvan er 77 (25,5%) ook een medische indicatie hadden. Van de vrouwen met een medische indicatie voor de influenzavaccinatie, had 20,7% opgegeven deze vaccinatie te hebben gehad. Van de vrouwen zonder medische indicatie liet 9,6% weten de influenzavaccinatie te hebben gehad. Het mediane moment van vaccinatietoediening was bij 23,5 weken zwangerschap.

Aan deelnemers van Moeders van Morgen Lareb die de maternale influenzavaccinatie hebben gehad, werd de vraag gesteld of zij zelf bijwerkingen ervaren hadden na de vaccinatie en zo ja welke. Van 297 vrouwen waren er gegevens beschikbaar over de zelf-ervaren bijwerkingen. Hiervan gaf 18,5% aan minimaal één bijwerking te hebben ervaren. Bijwerkingen die het vaakst werden genoemd zijn de bekende bijwerkingen: vermoeidheid (9,1%), prikplaatsreacties (8,1%), spierpijn (7,1%) en hoofdpijn (3,0%). Koorts werd door 1,0% van de vrouwen genoemd. In Tabel 13 wordt de top 5 meest gerapporteerde bijwerkingen weergegeven. Een overzicht van alle gerapporteerde vermoede bijwerkingen na de maternale influenzavaccinatie in de vragenlijsten van Moeders van Morgen Lareb wordt weergegeven in [Bijlage 3](#) (Tabel S7).

Tabel 13: Top 5 gerapporteerde vermoede bijwerkingen na de maternale influenzavaccinatie in de vragenlijsten van Moeders van Morgen Lareb

	Vermoede bijwerking	Aantal keer gemeld
1.	Vermoeidheid	27 (9,1%)
2.	Prikplaatsreactie	24 (8,1%)
3.	Spierpijn	21 (7,1%)
4.	Hoofdpijn	9 (3,0%)
5.	Koude rillingen	7 (2,4%)

Van de 297 vrouwen die de maternale influenzavaccinatie hebben gehad, hadden 255 vrouwen (85,9%) ook de DKT-vaccinatie gehad in de zwangerschap. Vrouwen kunnen de maternale influenzavaccinatie gelijktijdig krijgen met de DKT-vaccinatie. Wanneer de vaccinaties binnen twee weken na elkaar gegeven zijn, wordt er in dit jaarrapport gesproken van een gelijktijdige vaccinatie. Bij 131 vrouwen (44,1%) was er sprake van gelijktijdige vaccinatie en door 30 (22,9%) van hen werd minimaal één bijwerking ervaren (Tabel 14).

Tabel 14: Percentage vrouwen met gerapporteerde bijwerkingen na de maternale influenzavaccinatie, uitgesplitst naar de maternale DKT-vaccinatie status

Maternale influenzavaccinatie	Totaal	Ten minste één bijwerking
Geen maternale DKT-vaccinatie	42	7 (16,7%)
Gelijktijdig DKT-vaccinatie*	131	30 (22,9%)
Maternale DKT-vaccinatie, niet gelijktijdig	101	14 (13,9%)
Maternale DKT-vaccinatie, onbekend gelijktijdig	23	4 (17,4%)

*De influenza- en DKT-vaccinatie zijn binnen twee weken na elkaar gegeven.

In Tabel 15 wordt een overzicht weergegeven van alle gerapporteerde vermoede bijwerkingen na de maternale influenzavaccinatie bij vrouwen die gelijktijdig een DKT-vaccinatie kregen. De bijwerkingen laten geen bijzonderheden zien. Het zijn bekende reacties na influenzavaccinatie tijdens de zwangerschap.

Tabel 15: Overzicht van alle gerapporteerde vermoede bijwerkingen na de maternale influenzavaccinatie bij vrouwen die gelijktijdig* een DKT-vaccinatie kregen

	Vermoede bijwerking	Aantal keer gemeld
1.	Spierpijn	15 (11,5%)
2.	Vermoeidheid	14 (10,7%)
3.	Prikplaatsreactie	11 (8,4%)
4.	Hoofdpijn	5 (3,8%)
5.	Koude rillingen	4 (3,1%)
6.	Koorts	2 (1,5%)
7.	Duizeligheid	1 (0,8%)
	Gewrichtspijn	1 (0,8%)
	Misselijkheid	1 (0,8%)
	Vergrote lymfeklier	1 (0,8%)

*De influenza- en DKT-vaccinatie zijn binnen twee weken na elkaar gegeven.

Er zijn in het Moeders van Morgen Lareb cohortonderzoek geen aanwijzingen dat de maternale influenzavaccinatie een groter risico geeft op vroeggeboorte (zwangerschapsduur <37 weken), laag geboortegewicht (<2500 gram), dysmaturiteit (klein voor de zwangerschapsduur), macrosomie (groot voor de zwangerschapsduur), problemen bij het kind kort na geboorte (zoals problemen met de ademhaling, suikerspiegel of spierspanning) of aangeboren afwijkingen bij het kind.

[Kijk hier voor meer informatie over Moeders van Morgen Lareb.](#)

5 Beschouwing

Bijwerkingencentrum Lareb ontving dit vaccinatiecampagneseizoen 1171 meldingen van vermoede bijwerkingen na influenza- en/of pneumokokkenvaccinatie. Ten opzichte van het vorige seizoen is er een afname van het aantal meldingen na enkel influenzavaccinatie (van 534 naar 480) en na enkel pneumokokkenvaccinatie (van 514 naar 438). Lareb ontving meer meldingen na gelijktijdig toegediende influenza- en pneumokokkenvaccinatie, namelijk 253 meldingen dit seizoen ten opzichte van 211 meldingen vorig seizoen.

Het type spontaan gemelde bijwerkingen in het influenza- en pneumokokkenvaccinatieseizoen van 2024-2025 is vergelijkbaar met die van voorgaande jaren. De meest gemelde bijwerkingen zijn reacties op de prikplaats, klachten van niet lekker voelen, hoofdpijn, vermoeidheid, spierpijn en koude rillingen. Dit geldt zowel voor de influenza- als de pneumokokkenvaccinatie. Pijn, roodheid, zwelling en warmte op de prikplaats werden twee keer zo vaak gemeld na enkel pneumokokkenvaccinatie dan na enkel influenzavaccinatie.

De aard van de bijwerkingen gerapporteerd in Lareb Intensive Monitoring (LIM) is vergelijkbaar met die van de spontane meldingen. In LIM bleek dat prikplaatsreacties, in de groep die zowel de pneumokokken- als de influenzavaccinatie kreeg toegediend, iets vaker optraden aan de zijde waar de pneumokokkenvaccinatie was toegediend.

De gerapporteerde bijwerkingen van de maternale influenzavaccinatie in het Moeders van Morgen Lareb cohort zijn voornamelijk bekende bijwerkingen en deze zijn vergelijkbaar met de gemelde vermoedelijke bijwerkingen van de spontane rapportage en de gerapporteerde bijwerkingen in LIM.

In de spontane meldingen die Bijwerkingencentrum Lareb in het influenza- en pneumokokkenvaccinatieseizoen van 2024-2025 heeft ontvangen en de rapportages die gedaan zijn in LIM en het Moeders van Morgen Lareb cohortonderzoek, zijn geen nieuwe of verontrustende bijwerkingen naar voren gekomen in het kader van de vaccinveiligheid.

Referenties

1. Gezondheidsraad. Griepvaccinatie: herziening van de indicatiestelling 2021 [Internet]. 20 september 2021. Geraadpleegd op 10 april 2025. Beschikbaar via: <https://www.gezondheidsraad.nl/onderwerpen/vaccinaties/documenten/adviezen/2021/09/20/griepvaccinatie-herziening-van-de-indicatiestelling-2021>
2. Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu. Bureaukaart huisartsen griepvaccinatie zwangeren [Internet]. juni 2024. Geraadpleegd op 10 april 2025. Beschikbaar via: <https://www.rivm.nl/documenten/bureaukaart-griepvaccinatie-voor-zwangeren>
3. Stichting Nationaal Programma Grieppreventie. Nieuwsbrief NPG en NPPV 2024 september - Huisartsen [Internet]. 19 september 2024. Geraadpleegd op 10 april 2025. Beschikbaar via: <https://mailchi.mp/snpg/snpg-nieuwsbrief-npg-en-nppv-september2024>
4. Pneumovax 23® [SmPC op Internet]. Merck Sharp & Dohme B.V.; 2022. Geraadpleegd op 10 april 2025. Beschikbaar via: https://www.geneesmiddeleninformatiebank.nl/smpc/h115340_smpc.pdf
5. Influvac Tetra® 2024/2025 [SmPC op Internet]. Abbott Biologicals B.V.; 2024. Geraadpleegd op 10 april 2025. Beschikbaar via: <https://www.geneesmiddeleninformatiebank.nl/bijsluiters/h119816.pdf>
6. Vaxigrip Tetra® 2024/2025 [SmPC op Internet]. Sanofi Winthrop Industrie; 2025. Geraadpleegd op 10 april 2025. Beschikbaar via: <https://www.geneesmiddeleninformatiebank.nl/bijsluiters/h117963.pdf>
7. Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu. Pneumokokkenziekte [LCI-richtlijn]. 2019. Geraadpleegd op 10 april 2025. Beschikbaar via: <https://lci.rivm.nl/richtlijnen/pneumokokkenziekte>
8. Causality assessment of an adverse event following immunization (AEFI): user manual for the revised WHO classification [Internet]. 2de ed. Genève: World Health Organization; 2019. p. 88. Geraadpleegd op 10 april 2025. Beschikbaar via: <https://www.who.int/publications/i/item/9789241516990>
9. Bijwerkingencentrum Lareb. Meldingen van bijwerkingen na influenza- en pneumokokkenvaccinatie: Jaarrapport vaccinatiecampagne seizoen 2023-2024 [Rapport]. 2024. Geraadpleegd op 10 april 2025. Beschikbaar via: <https://lareb.nl/Knowledge/FilePreview?id=50955&p=33589>
10. Stichting Nationaal Programma Grieppreventie. Terugblik vaccinatiecampagnes Griep en Pneumokokken 2024-2025 [Internet]. 31 maart 2025. Geraadpleegd op 10 april 2025. Beschikbaar via: <https://mailchi.mp/snpg/terugblik-vaccinatiecampagne-griep-pneumokokken20242025ha>

11. Definition and Application of Terms for Vaccine Pharmacovigilance: Report of CIOMS/WHO Working Group on Vaccine Pharmacovigilance [Internet]. Genève: Council for International Organizations of Medical Sciences (CIOMS); 2012. p. 182. Geraadpleegd op 10 april 2025. Beschikbaar via: https://cioms.ch/wp-content/uploads/2017/01/report_working_group_on_vaccine_LR.pdf
12. Boostrix [SmPC op Internet]. GlaxoSmithKline BV; 2023. Geraadpleegd op 10 april 2025. Beschikbaar via: https://www.geneesmiddeleninformatiebank.nl/smpc/h35121_smpc.pdf
13. Andersen AR, Kolmos SK, Flanagan KL, Benn CS. Systematic review and meta-analysis of the effect of pertussis vaccine in pregnancy on the risk of chorioamnionitis, non-pertussis infectious diseases and other adverse pregnancy outcomes. *Vaccine*. 2022;40(11):1572-82. PMID: 33642162.
14. Giles ML, Krishnaswamy S, Macartney K, Cheng A. The safety of inactivated influenza vaccines in pregnancy for birth outcomes: a systematic review. *Hum Vaccin Immunother*. 2019;15(3):687-99. PMID: 30380986.
15. Vygen-Bonnet S, Hellenbrand W, Garbe E, von Kries R, Bogdan C, Heininger U, et al. Safety and effectiveness of acellular pertussis vaccination during pregnancy: a systematic review. *BMC Infect Dis*. 2020;20(1):136. PMID: 32054444.
16. Meyers DG. Myocardial infarction, stroke, and sudden cardiac death may be prevented by influenza vaccination. *Curr Atheroscler Rep*. 2003;5(2):146-9. PMID: 12573201.
17. Ngwudike CJ, Villalobos A. Correlation Between Cardiovascular Protection and Influenza Vaccination. *Curr Cardiol Rep*. 2023;25(6):571-6. PMID: 37058200.
18. Siscovick DS, Raghunathan TE, Lin D, Weinmann S, Arbogast P, Lemaitre RN, et al. Influenza vaccination and the risk of primary cardiac arrest. *Am J Epidemiol*. 2000;152(7):674-7. PMID: 11032163.
19. Comirnaty JN.1 [SmPC op Internet]. BioNTech Manufacturing GmbH; 2025. Geraadpleegd op 10 april 2025. Beschikbaar via: https://www.ema.europa.eu/nl/documents/product-information/comirnaty-epar-product-information_nl.pdf
20. Bowen L, LePage N, Lewandowska M, Waxman DA. Anti-Pr antibody induced cold autoimmune hemolytic anemia following pneumococcal vaccination. *Clin Case Rep*. 2019;7(9):1763-5. PMID: 31534744.
21. Gani I, Hinnant G, Kapoor R, Savage N. Autoimmune Hemolytic Anemia in a Renal Transplant Patient Following Seasonal Influenza Vaccination. *Case Rep Hematol*. 2019;2019:3537418. PMID: 31772791.
22. Montagnani S, Tuccori M, Lombardo G, Testi A, Mantarro S, Ruggiero E, et al. Autoimmune hemolytic anemia following MF59-adjuvanted influenza vaccine administration: a report of two cases. *Ann Pharmacother*. 2011;45(1):e8. PMID: 21189364.

23. Gehrs BC, Friedberg RC. Autoimmune hemolytic anemia. *Am J Hematol*. 2002;69(4):258-71. PMID: 11921020.
24. Haaksman M, van Erp-van Boekel A, de Vries E, Robben Y. Aanhoudende schouderklachten na vaccinatie. *Huisarts Wet*. 2022;65(4):38-41. PMID: 35291329.

Bijlagen

Bijlage 1. Gemelde vermoede bijwerkingen na influenza- en pneumokokkenvaccinatie seizoen 2024-2025 – Spontane rapportage

Tabel S1: Gemelde vermoede bijwerkingen na influenzavaccinatie

Gemelde vermoede bijwerkingen - Influenzavaccinatie	Aantal keer gemeld
Injection site reaction	200
Malaise	172
Myalgia	154
Headache	150
Fatigue	143
Chills	92
Nausea	80
Arthralgia	74
Pyrexia	60
Diarrhoea	27
Maternal exposure during pregnancy	20
Body temperature increased	18
Dizziness	18
Lymphadenopathy	14
Nasopharyngitis	14
Oropharyngeal pain	12
Cough	8
Vomiting	8
Pain	7
Rash pruritic	6
Vertigo	6
Abdominal pain	5
Condition aggravated	5
Productive cough	5
Chest pain	4
Dysphagia	4
Influenza like illness	4
Pain in extremity	4
Abdominal discomfort	3
Abdominal pain upper	3
Arrhythmia	3
Chest discomfort	3
Dyspnoea	3

Gemelde vermoede bijwerkingen - Influenzavaccinatie	Aantal keer gemeld
Epistaxis	3
Head discomfort	3
Hyperhidrosis	3
Hypertension	3
Joint swelling	3
Migraine	3
Muscle spasms	3
Muscular weakness	3
Neck pain	3
Palpitations	3
Paraesthesia	3
Pruritus	3
Rash	3
Sinusitis	3
Asthma	2
Back pain	2
Bursitis	2
Cardiac arrest	2
Decreased appetite	2
Erythema	2
Hypoaesthesia	2
Influenza	2
Limb discomfort	2
Listless	2
Menstruation delayed	2
Musculoskeletal pain	2
Poor quality sleep	2
Presyncope	2
Rhinorrhoea	2
Shoulder injury related to vaccine administration	2
Urticaria	2
Visual impairment	2
Abdominal distension	1
Ageusia	1
Alopecia	1
Amenorrhoea	1
Aphthous ulcer	1
Axillary pain	1
Balance disorder	1
Blood pressure increased	1
Brachioradial pruritus	1

Gemelde vermoede bijwerkingen - Influenzavaccinatie	Aantal keer gemeld
Brain fog	1
Brain stem infarction	1
Breast pain	1
Burning sensation	1
Butterfly rash	1
Cerebral infarction	1
Conjunctivitis	1
Death	1
Device dislocation	1
Disturbance in attention	1
Dysgeusia	1
Dyskinesia	1
Dyspepsia	1
Dysphonia	1
Ear inflammation	1
Ear pain	1
Enuresis	1
Erythromelalgia	1
Essential thrombocythaemia	1
Eye inflammation	1
Eye irritation	1
Eye pain	1
Facial pain	1
Facial paresis	1
Frequent bowel movements	1
Gastrointestinal pain	1
General physical health deterioration	1
Gingivitis	1
Heart rate increased	1
Henoch-Schonlein purpura	1
Herpes ophthalmic	1
Herpes zoster	1
Hyperacusis	1
Hyperpyrexia	1
Immune thrombocytopenia	1
Injected limb mobility decreased	1
Intermenstrual bleeding	1
International normalised ratio fluctuation	1
Irritability	1
Joint stiffness	1
Migraine with aura	1

Gemelde vermoede bijwerkingen - Influenzavaccinatie	Aantal keer gemeld
Mobility decreased	1
Musculoskeletal chest pain	1
Musculoskeletal stiffness	1
Myelitis transverse	1
Myotonia congenita	1
Nasal congestion	1
Neuralgia	1
Ocular discomfort	1
Odynophagia	1
Oedema peripheral	1
Ophthalmic herpes zoster	1
Ophthalmic migraine	1
Pain in jaw	1
Pain of skin	1
Paranasal sinus discomfort	1
Parosmia	1
Peripheral coldness	1
Peripheral swelling	1
Pharyngeal hypoaesthesia	1
Pharyngeal swelling	1
Pharyngitis	1
Photophobia	1
Pleural effusion	1
Polyuria	1
Post-acute COVID-19 syndrome	1
Pulmonary embolism	1
Rapid eye movements sleep abnormal	1
Rash pustular	1
Renal pain	1
Rotator cuff syndrome	1
Sacroiliitis	1
Sinus pain	1
Slow speech	1
Speech disorder	1
Stillbirth	1
Sudden hearing loss	1
Supraventricular tachycardia	1
Swelling face	1
Syncope	1
Tachycardia	1
Tendonitis	1

Gemelde vermoede bijwerkingen - Influenzavaccinatie	Aantal keer gemeld
Tinnitus	1
Toothache	1
Trigeminal neuralgia	1
Urinary incontinence	1
Urinary tract infection	1
Vaginal discharge	1
Vaginal haemorrhage	1
Vision blurred	1
Weight increased	1
Totaal	1507

Tabel S2: Gemelde vermoede bijwerkingen na influenza- en pneumokokkenvaccinatie

Gemelde vermoede bijwerkingen - Influenza- en pneumokokkenvaccinatie	Aantal meldingen
Injection site reaction	165
Malaise	158
Headache	145
Myalgia	144
Fatigue	131
Chills	110
Pyrexia	85
Nausea	69
Arthralgia	49
Body temperature increased	24
Diarrhoea	14
Dizziness	10
Pain in extremity	9
Vomiting	7
Lymphadenopathy	6
Cough	5
Injected limb mobility decreased	5
Pruritus	5
Syncope	5
Nasopharyngitis	4
Back pain	3
Erythema	3
Hyperhidrosis	3
Oropharyngeal pain	3
Rash macular	3
Decreased appetite	2
Disturbance in attention	2

Gemelde vermoede bijwerkingen - Influenza- en pneumokokkenvaccinatie	Aantal meldingen
Dyspnoea	2
Feeling abnormal	2
Heart rate increased	2
Hyperpyrexia	2
Hypogeusia	2
Limb discomfort	2
Neck pain	2
Pain	2
Paraesthesia	2
Poor quality sleep	2
Rash pruritic	2
Rhinorrhoea	2
Sneezing	2
Urticaria	2
Abdominal discomfort	1
Abdominal pain	1
Abnormal dreams	1
Anxiety	1
Atrial fibrillation	1
Autoimmune haemolytic anaemia	1
Axillary pain	1
Balance disorder	1
Blister	1
Blood pressure fluctuation	1
Bowel movement irregularity	1
Brain fog	1
Bursitis	1
Cheilitis	1
Chest discomfort	1
Chest pain	1
Chromaturia	1
Chronic inflammatory demyelinating polyradiculoneuropathy	1
Condition aggravated	1
Confusional state	1
Constipation	1
Diplopia	1
Dry mouth	1
Ear pain	1
Eructation	1
Eye inflammation	1
Eyelid infection	1

Gemelde vermoede bijwerkingen - Influenza- en pneumokokkenvaccinatie	Aantal meldingen
Facial pain	1
Flatulence	1
Guillain-Barre syndrome	1
Heart rate irregular	1
Hypertension	1
Hypotension	1
Insomnia	1
Localised oedema	1
Loss of consciousness	1
Muscle discomfort	1
Muscular weakness	1
Nasal congestion	1
Oral herpes	1
Parosmia	1
Peripheral swelling	1
Pharyngeal swelling	1
Pharyngitis	1
Polymyalgia rheumatica	1
Presyncope	1
Product administered at inappropriate site	1
Productive cough	1
Rash erythematous	1
Skin burning sensation	1
Speech disorder	1
Swelling face	1
Therapeutic response changed	1
Tongue paralysis	1
Tremor	1
Vaccination error	1
Totaal	1253

Tabel S3: Gemelde vermoede bijwerkingen na pneumokokkenvaccinatie

Gemelde vermoede bijwerkingen - Pneumokokkenvaccinatie	Aantal keer gemeld
Injection site reaction	343
Myalgia	192
Malaise	184
Headache	131
Chills	126
Fatigue	126

Gemelde vermoede bijwerkingen - Pneumokokkenvaccinatie	Aantal keer gemeld
Pyrexia	95
Arthralgia	77
Nausea	68
Body temperature increased	28
Pain in extremity	28
Injected limb mobility decreased	26
Axillary pain	12
Erythema	10
Lymphadenopathy	8
Cough	7
Pain	7
Dizziness	6
Limb discomfort	5
Erysipelas	4
Oedema peripheral	4
Swelling	4
Diarrhoea	3
Dyspnoea	3
Feeling cold	3
Paraesthesia	3
Peripheral swelling	3
Syncope	3
Atrial fibrillation	2
Burning sensation	2
Bursitis	2
Gait disturbance	2
Muscle spasms	2
Musculoskeletal pain	2
Musculoskeletal stiffness	2
Nasopharyngitis	2
Pruritus	2
Rash pruritic	2
Skin warm	2
Tachycardia	2
Toothache	2
Transient ischaemic attack	2
Urticaria	2
Vomiting	2
Abdominal discomfort	1
Abdominal pain	1
C-reactive protein increased	1

Gemelde vermoede bijwerkingen - Pneumokokkenvaccinatie	Aantal keer gemeld
Cardiac discomfort	1
Chest pain	1
Cholelithiasis	1
Dyspepsia	1
Dyspnoea exertional	1
Ear discomfort	1
Eye irritation	1
Gastrointestinal infection	1
Guttate psoriasis	1
Haematoma	1
Head discomfort	1
Hemiparesis	1
Herpes zoster	1
Hyperpyrexia	1
Hyperthermia	1
Hypoaesthesia	1
Listless	1
Lymphoedema	1
Muscular weakness	1
Neck pain	1
Neuralgic amyotrophy	1
Oropharyngeal pain	1
Periarthritis	1
Pharyngeal swelling	1
Product administration error	1
Productive cough	1
Rash erythematous	1
Rash macular	1
Respiratory tract irritation	1
Sacral pain	1
Secretion discharge	1
Shoulder injury related to vaccine administration	1
Skin burning sensation	1
Skin tightness	1
Tongue discomfort	1
Vertigo	1
Totaal	1580

Bijlage 2. Gerapporteerde vermoede bijwerkingen na influenza- en pneumokokkenvaccinatie seizoen 2024-2025 – LIM studie

Tabel S4: Gerapporteerde vermoede bijwerkingen na influenzavaccinatie in LIM studie

Gerapporteerde vermoede bijwerkingen - Influenzavaccinatie	Aantal keer gerapporteerd
Injection site reaction	95
Headache	24
Fatigue	20
Myalgia	17
Pyrexia	14
Diarrhoea	11
Nausea	10
Body temperature increased	9
Malaise	9
Nasopharyngitis	9
Oropharyngeal pain	9
Chills	6
Cough	6
Musculoskeletal stiffness	5
Arthralgia	4
Dizziness	4
Abdominal pain	3
Influenza like illness	3
Injected limb mobility decreased	3
Somnolence	3
Vomiting	3
COVID-19	2
Dyspnoea	2
Feeling cold	2
Limb discomfort	2
Listless	2
Muscular weakness	2
Pulmonary pain	2
Rhinorrhoea	2
Abdominal discomfort	1
Aphthous ulcer	1
Atrial fibrillation	1
Balance disorder	1
Bone pain	1
Bursitis	1
Condition aggravated	1

Gerapporteerde vermoede bijwerkingen - Influenzavaccinatie	Aantal keer gerapporteerd
Device dislocation	1
Dysphonia	1
Ear discomfort	1
Extrasystoles	1
Feeling abnormal	1
Frequent bowel movements	1
Haematoma	1
Head discomfort	1
Illness	1
Lymphadenopathy	1
Neck pain	1
Night sweats	1
Ocular discomfort	1
Pain	1
Pain of skin	1
Pharyngitis	1
Photophobia	1
Presyncope	1
Productive cough	1
Pruritus	1
Respiratory disorder	1
Respiratory symptom	1
Retching	1
Sinusitis	1
Tinnitus	1
Vision blurred	1
Totaal	316

Tabel S5: Gerapporteerde vermoede bijwerkingen na influenza- en pneumokokkenvaccinatie in LIM studie

Gerapporteerde vermoede bijwerkingen – Influenza- en pneumokokkenvaccinatie	Aantal keer gerapporteerd
Injection site reaction	97
Headache	19
Fatigue	15
Pyrexia	15
Myalgia	12
Influenza like illness	10
Malaise	9
Body temperature increased	8
Injected limb mobility decreased	7

Gerapporteerde vermoede bijwerkingen – Influenza- en pneumokokkenvaccinatie	Aantal keer gerapporteerd
Pain in extremity	7
Nasopharyngitis	6
Oropharyngeal pain	6
Arthralgia	4
Chills	4
Dyspnoea	4
Axillary pain	3
Cough	3
Dizziness	3
Muscle spasms	3
Musculoskeletal stiffness	3
Nausea	3
Rhinorrhoea	3
Abdominal pain	2
Diarrhoea	2
Feeling abnormal	2
Feeling hot	2
Pain	2
Paraesthesia	2
Swelling	2
Adverse event	1
Aphonia	1
Back pain	1
Blood pressure increased	1
Condition aggravated	1
Constipation	1
Epilepsy	1
Hyperhidrosis	1
Hypervigilance	1
Hypoaesthesia	1
Lacrimation increased	1
Limb discomfort	1
Listless	1
Muscle fatigue	1
Nasal congestion	1
Nasal inflammation	1
Neck pain	1
Odynophagia	1
Oropharyngeal discomfort	1
Osteoarthritis	1

Gerapporteerde vermoede bijwerkingen – Influenza- en pneumokokkenvaccinatie	Aantal keer gerapporteerd
Pain in jaw	1
Pain of skin	1
Palpitations	1
Paraesthesia oral	1
Periorbital pain	1
Physical deconditioning	1
Poor quality sleep	1
Productive cough	1
Pulmonary pain	1
Regurgitation	1
Respiratory symptom	1
Sinusitis	1
Sneezing	1
Vision blurred	1
Totaal	292

Tabel S6: Gerapporteerde vermoede bijwerkingen na pneumokokkenvaccinatie in LIM studie

Gerapporteerde vermoede bijwerkingen - Pneumokokkenvaccinatie	Aantal keer gerapporteerd
Injection site reaction	2
Nasopharyngitis	2
Bursitis	1
Chills	1
Dyspnoea	1
Injected limb mobility decreased	1
Totaal	8

Bijlage 3. Overzicht van alle gerapporteerde vermoede bijwerkingen na de influenzavaccinatie tijdens de zwangerschap in de vragenlijsten van Moeders van Morgen Lareb

Tabel S7: Overzicht van alle gerapporteerde vermoede bijwerkingen van de maternale influenzavaccinatie in de vragenlijsten van Moeders van Morgen Lareb

Gerapporteerde vermoede bijwerkingen	Aantal keer gerapporteerd
Fatigue	27
Injection site reaction	24
Myalgia	21
Headache	9
Chills	7
Pyrexia	3
Dizziness	2
Nausea	2
Arthralgia	1
Influenza like illness	1
Lymphadenopathy	1
Malaise	1
Nasopharyngitis	1
Totaal	100

bijwerkingen
centrum **lareb**

Goudsbloemvallei 7
5237 MH 's-Hertogenbosch
Tel. 073 646 97 00
Fax 073 642 61 36
info@lareb.nl
www.lareb.nl